

Ak, klausyčiau ir klausyčiau... Ir kaip nesutikti su tais, kurie tvirtina, kad ispanų kalba viena gražiausių pasaulyje. Trumpi ir skambūs žodžiai glosto ausį.

Kupina jausmų, ispanų kalba puikiai atspindi ir pietietiškąjį charakterį, kupiną optimizmo ir meilės gyvenimui. Nuostabiausia, kad gyveni sau žmogus šiaurėje, bet žiūrėk, pasimokai truputį, pradedi šnekėti ispaniškai ir tavo gyslomis karštesnis kraujas plūsteli. Ne kalba, o stebuklas. Ach...

Atleiskite, užteks poezijos. Pamišau prisistatyti. Mano vardas Jonas. Aš jūsų ispanų kalbos mokytojas. Padėsiu išmokti šią nuostabią kalbą. Ar bus sunku? Nemanau.

Kaip minėjau, mano vardas Jonas, bet nuo šiol ispaniškuose pokalbiuose būsiu ne kas kitas, o Juan. Padėsiu jums perprasti ispanų kalbos gramatiką ir tarimą, bet tai darysiu ne vienas. Šalia manęs - Marija.

- Labas Marija.

- *Hola, Juan.*

- Marija, tu pati tikriausia ispanė, tiesa?

- *Si, claro.*

- Iš kur tu?

- *Yo soy de Barcelona.*

- Puiku Marija. Labai džiaugiuosi, kad turėsime tokią pagalbininkę. Neabejoju, su tavo pagalba išmoksime puikiai ispaniško tarimo.

- *Eso espero.*

- Aš taip pat tikiuosi.

Prieš kimbant į studijas, keletas įdomybių apie kalbą, kurios netrukus imsime. Truputis istorijos, truputis geografijos ir šiek tiek statistikos.

Pirmiausiai reikėtų atsakyti į klausimą, o kaip gi ši kalba vadinasi? *Español? O gal castellano?*

Viena kalba, du pavadinimai ir abu teisingi. Tik vartoti juos reikia tinkamai. Paaškinsiu plačiau.

Prieš du tūkstančius metų dabartinė Ispanijos teritorija tapo Romos imperijos dalimi. Valstybine kalba tapo lotynų. Bėgant amžiams, ryšiai su Roma silpnėjo, lotynų kalba pradėjo įgauti vietinių atspalvių. Dar labiau ji pasikeitė, kai V a. Pirėnų pusiasalis buvo užkariautas barbarų. Šie perėmė lotynų kalbą. Jau gerokai pakitusią, jie ją dar labiau modifikavo pridėdami nemažai naujų žodžių iš savo tarmių. Lotynų kalba Pirėnų pusiasalyje pasikeitė taip neatpažįstamai, kad VIII a. čia gyvenę žmonės jau kalbėjo keliomis skirtingomis naujakalbėmis. Šiaurėje, Kastilijos karalystėje, užgimusi atskira kalba gavo kastilų kalbos pavadinimą. Viduramžiais ši karalystė plėtėsi į pietus suvienydamą didžiules teritorijas, išstumdamą maurus ir primesdamą savo kalbą beveik visam pusiasaliui. Prieš penkis šimtus metų, gimus Ispanijos karalystei, jos valstybine kalba būtent ir tapo kastilų. Karalystės pakraščiuose išliko vietinės katalonų, galicų ir baskų kalbos. Taip pat portugalų. Didžiųjų atradimų epochoje kastilų kalba pasiekė Lotynų Ameriką ir Filipinus.

Šiandien, daugelio vadinama ispanų, kastilų kalba yra gimtoji kalba daugiau nei 400 milijonų žmonių visame pasaulyje. Po mandarinų, tai antroji kalba pasaulyje pagal žmonių skaičių, kuriems ji gimtoji. Taip pat, po anglų, tai antroji populiariausia užsienio kalba, kurios mokosi įvairių šalių pasaulio gyventojai.

Didžiausia ispaniškai kalbanti šalis šiuo metu yra *Meksika*. Daugiau nei 110 milijonų žmonių. Antroje vietoje Jungtinės Amerikos Valstijos, apie 50 milijonų. Kai kas juokauja, kad, jei tendencijos nesikeis, dėka imigracijos ir didelio gimstamumo ispanakalbių bendruomenėse, 2050-aisias JAV taps šalimi, kurios didžiosios dalies gyventojų gimtoji kalba bus nebe anglų, o ispanų.

Grijtame į Ispaniją, kur viskas prasidėjo. Šiuo metu valstybinės kalbos čia net penkios, *katalonų, baskų, galicų, valencijiečių ir kastilų*. Penkios kalbos ir visos jos ispanų. Visgi kastilų kalba dominuoja šalyje be jokios konkurencijos. Ja kalbėti moka visi be išimties Ispanijos gyventojai, o gimtoji ji yra devyniems iš dešimties ispanų. Dėl politinio korektiškumo terminas *español* nėra vartojamas Balearų salose, Katalonijos ir baskų provincijose. Ten nuvykę sakome, mes kalbame *castellano*, likusioje Ispanijoje sakysime *español*. Nuvykus į Lotynų Ameriką, priklausomai nuo šalies kalbėsime, tiek *español*, tiek *castellano* kalbomis.

Apibendrinant, ispanakalbių šalių tarpe teikiama pirmenybė vadinti šią kalbą kastilų, šalyse nekalbančiose ispaniškai prigijęs terminas ispanų kalba. Mes irgi vartosime pastarąjį pavadinimą.

Užteks istorijų, žinau, nekantraujate pradėti. Šiandien siūlau išmokti, kaip gražiai ispaniškai pasisveikinti ir prisistatyti, kaip paklausti kito žmogaus vardo ir savąjį pasakyti. Taip pat susipažinti su abėcėlės raidėmis ir keliais fonetiniais garsais.

Taigi, dėmesio, pradedam. Mūsų pirmąjį žodį ispaniškai neseniai girdėjote. *Hola*. Žodis *hola* vartojamas, kai norite pasakyti labas. Garsą *l* tarkite minkštai *hola*. Kaip vaikiškajame liaulia.

Hola - Labas

Jei lietuviškai mes sakome labas tik savo draugams ir pažįstamiems, o visiems kitiems skiriamas formalusis *laba diena*, ispaniškasis *hola* yra kur kas universalesnis.

Gatvėje susidūrėte su savo geru amigo? Sakote *Hola*.

Lifte sutikote garbaus amžiaus *señor*? Tinka tas pats *Hola*.

Ispanų kalba įdomi tuo, kad formalus kreipinys į vyresnius, nepažįstamus ar tiesiog ypač gerbiamus žmones, nors ir tebeegzistuoja, bet yra ypač retai sutinkamas ir pamažu baigia išnykti. Distancijos tarp mažai pažįstamų žmonių irgi nėra.

Kita populiari pasisveikinimo frazė formalesnė.

Buenos dias - Laba diena

Ispanų kalboje neegzistuoja pasisveikinimas labas rytas. Vos pramerkę akis, jie sako *Buenos dias*. Logika labai paprasta, sutiktam žmogui linkime, kad diena, kuri dar tik ruošiasi ateiti, būtų gera. Tokie palinkėjimai galioja iki pietų. Po pagrindinio dienos valgio *Buenos dias* keisime į:

Buenas tardes - Labas vakaras

Paklauskite, koks čia vakaras, jei dar tik trečia valanda dienos? Logika ta pati, sutiktajam linkime gero besitartinančiojo vakaro.

Saulei nusileidus, ispanai sveikinas *Buenas noches*. Tai ir pasisveikinimas susitikus ir atsisveikinimas palinkit saldžių sapnų.

Buenas noches - Labos nakties

Taigi, priklausomai nuo dienos meto ir situacijos, pasisveikinę *hola*, *buenos dias*, *buenas tardes* ar *buenas noches* toliau teiraujamės, kaip žmogus laikosi, kaip jam sekasi.

Que tal? - Kaip sekasi?

Muy bien, gracias. - Labai gerai, ačiū.

Galime paklausti ir kitaip.

¿Cómo estás? - Kaip tu?

- ¿Cómo estás, María?

- *Bien, gracias*.

Paskutinį žodelį dauguma lietuvių turbūt jau ir be pamokos pažįsta. Vienas svarbiausių žodžių kiekvienoje kalboje yra ačiū.

Gracias - ačiū

Norėdami gražiai ir taisyklingai išstarti dabar turėsime truputį pašvepluoti.

Ką tik susidūrėme su viena iš nedaugelio ispanų alfabeto raidelių, kurios mums gali sukelti šiokių tokių bėdų ateityje. Tai nenaudėlė „Cé“.

Žodyje *gracias* ji yra tariama kaip lietuviškoji „S“ švepluojant. Raidė „Cé“ dar nekartą bandys sugrįžti ir pasunkinti mums gyvenimą, bet aš jums pažadu, jau artimiausiu metu mes rimtai imsime šito reikalo ir įveiksime visus sunkumus.

O dabar dar kartą pasisveikinkime ir paklauskime, kaip sekasi mūsų kolegei. Beje, ispanai kartais sveikindamiesi taip džiaugiasi, kad gali pavartoti ir kelis skirtingus žodžius tam išreikšti. Pabandome ir mes.

- ¡**Hola!** ¡**Buenas tardes!**

- **Hola.**

- ¡**Qué tal?** ¡**Cómo estás?**

- **Muy bien, gracias.**

O dabar aš pasakysiu lietuviškai, jūs sau pakartokite ispaniškai ir po nedidelės pauzės su Marija galėsite pasitikrinti.

Labas, labas vakaras. - **Hola, Buenos tardes.**

Labas. - **Hola.**

Kaip sekasi? Kaip tu? - ¡**Qué tal?** ¡**Cómo estás?**

Ačiū, gerai. - **Bien, gracias.**

Muy - labai

Muy bien, gracias.

Mes mandagūs, todėl toliau kalbant paklausime, o kaip gi laikosi mūsų pašnekovas. Paklausti galime labai paprastai:

¡**Y tú?** - **O** kaip tu?

Dabar dar kartą pakartokime visą pokalbį.

- ¡**Qué tal?**

- **Muy bien, gracias** ¡**Y tú?**

- **Estupendo.**

Estupendo - labai gerai, nuostabiai

Ispanai garsėja kaip nepataisomi optimistai, bet ir didžiausio optimisto gyvenime visokių gi dienų pasitaiko. Jei ne visą laiką galėsime atsakyti *muy bien* ar *estupendo*? Jei ne viskas taip, kaip norėtusi, į klausimą *que tal* atsakome:

Mas o menos - daugiau ar mažiau

Mal - blogai

Fatal - nesiseka

- ¡**Qué tal?**

- **Mas o menos** ¡**y tú?**

- **Yo mal.**

- ¡**Mal?**

- **Muy mal, fatal.**

Taigi pasisveikinti ir paklausti, kaip sekasi, kaip laikosi mūsų pašnekovas, jau galėsime. Atsisveikinimo frazę išmoksime pamokos pabaigoje. O dabar ženkime toliau ir susipažinkime su keliomis ispanų kalbos abėcėlės raidėmis.

Ispanų kalbos abėcėlė turi 27 raides. Priešingai nei anglų ar kai kurios kitos kalbos, ispanų kalba mūsų neišgašdins savo fonetikos sudėtingumu. Tėra tik kelios raidės savo fonetika gerokai besiskiriančios nuo mums įprastų garsų. Marija mus supažindins su raidžių pavadinimais.

a	a	j	jota	r	ere
b	be	k	ka	rr	erre
c	ce	l	ele	s	ese
ch	che	ll	elle	t	te
d	de	m	eme	u	u
e	e	n	ene	v	ve
f	efe	ñ	eñe	w	doble ve
g	ge	o	o	x	equis
h	hache	p	pe	y	igriega
i	i	q	cu	z	zeta

Kaip girdėjote, raidžių keistuolių tik viena kita, kelios pamokos ir jokių paslapčių neliks. Šiandien nepervarkime, jau ir taip nemažai padirbėjome. Išmokime porą raidžių.

Raidę **H** ispanų kalboje vadiname **hache**.

Ši raidė ypatinga tuo, kad niekada netariama. Dažniausiai ji yra žodžio pradžioje, pavyzdžiui:

El hermano - brolis

El huevo - kiaušinis

Holanda - Olandija

Nesigirdi nieko, tiesa? Patys ispanai ją vadina raide nebyle. Sakysite, kam jiems reikalinga raidė, kurios niekada netaria? Juk tai papildoma našta rašant. O gi atvirksčiai, rašyboje ši raidė nebylė kaip tik labai svarbi. Jos buvimas ar nebuvimas mums padeda atskirti žodžius, kurie tariami vienodai, bet turi skirtingą reikšmę.

Neturėdami raidės hache, kartais tikrai neišvengtume nesusipratimų. Štai mūsų ką tik išmoktas Hola prasideda raide hache. Kitas Ola tariamas lygiai taip pat, bet rašomas be hache jau turės visiškai skirtingą reikšmę - banga.

Kitos dvi raidės, kurių skirtumai irgi svarbūs tik rašyboje - **V** ir **B**, ispaniškai vadinamos **uve** ir **be**. Ispanų kalboje baigia išnykti bet koks fonetinis skirtumas tarp šių raidžių. Jos tariamos beveik identiškai. Tik labai įgudęs klausytojas gali išgirsti skirtumą. Statistinis ispanas nėra fonetikos specialistas, todėl ir skirtumo negirdi. O pats taria taip, kaip jam patogiu. Marija, kaip tau šitos raidės?

Iguales - vienodos

Marija, kaip ir visi jos tautiečiai, šias raides taria vienodai. Todėl nereikėtų pykti, jei koks bičiulis ispanakalbis mūsų sostinės vardą vien tik girdėjęs, bet nematęs užrašyto, atsiųs jums kada atviruką su nurodytu adresu mieste Bilniuje. Arba Vilma užrašys Bilma.

Ką daryti mums, lietuviams, besimokantiems ispanų kalbos? Ogi nieko, tarkime taip, kaip mokame Be kaip B, Barcelona, Uve kaip V - Valensija. Ispanų Karališkoji Kalbos Akademija mus tik pagirs, juk galiausiai taip šias raides tardavo ir ispanų kalbos patriarchas, Don Kichoto autorius, Migelis Servantesas.

Puiku, fonetikos šiandienai užteks, grįžkime prie nesenai išmoktų žodžių ir išmokime keletą naujų.

Štai jau labinamės dešimt minučių lyg seni draugai, o ką daryti sutikus žmogų pirmą kartą. Kaip kad mes šiandien susitikome. Reikia mokėti prisistatyti pačiam ir paklausti, kuo vardu sutiktasis.

- *¿Cómo te llamas?* - *Kuo tu vardu?*

- *Me llamo Juan.* - *Mano vardas Juan.*

Dabar pasistenkime pailginti dialogą ir sujungti visus mums jau žinomus žodžius.

- *Hola. Buenas tardes.*

- *Hola.*

- *¿Cómo te llamas?*

- *Me llamo Maria ¿y tú?*

- *Yo me llamo Juan.*

- *Encantada Juan.*

- *Encantado Maria.*

Žodis *encantado* mums kol kas nepažįstamas. Mokymosi procese labai svarbu, kad mūsų smegenys pačios automatiškai bandytų atpažinti žodžius ir suteiktų jiems prasmes. Stenkimės iš konteksto suprasti, kas norima pasakyti. Tokių būdų ir pats mokymasis bus spartesnis ir efektyvesnis... bet gerai, šįkart padėsiu.

Encantado - sužavėtas

Mergina sakys: encantada - sužavėta

Sužavėtas? Gal sakysite, kiek per stipru? Tikrai ne, tik ne ispanų kalboje. Žodis *encantado* dažnai vartojamas susipažįstant ir jokia būdu nereiškia flirto ar perdėtų emocijų, tai tiesiog mandagumo išraiška.

Pakartokime lietuviškai susipažinimo žodžius.

Kuo tu vardu? - *¿Cómo te llamas?*

Mano vardas Marija, o tavo? - *Me llamo Maria ¿y tú?*

Mano vardas Jonas. - *Yo me llamo Juan.*

Labai malonu, Jonai. - *Encantada Juan.*

Sužavėtas. - *Encantado.*

Aš suskaičiavau jau virš dvidešimties išmoktų žodžių. Tik neišsigąskite, ispaniškai žodžiai trumpi ir dėka balsių gausos labai skambūs. Jie greitai įsimena ir sunkiai pasimiršta. O jei taip visgi nutinka, visada galite paleisti audio pamokėlę iš naujo.

Ką gi, belieka tik išmokti atsisveikinti.

Adios - Sudiev

Į tokį atsisveikinimą draugui galime atsakyti:

Hasta luego - iki

Štai ir į pabaigą mūsų pamokėlė, pabaigai pasikartojame viską, ką šiandien išmokome. Mūsų pirmasis dialogas ispaniškai.

- **Hola. Buenos días.**
- **Hola.**
- **¿Cómo te llamas?**
- **Me llamo Maria ¿y tú?**
- **Yo me llamo Juan.**
- **Encantada Juan.**
- **Encantado.**

- **¿Qué tal Juan?**
- **Yo bien, estupendo ¿y tú?**
- **Yo muy bien, gracias.**

- **Hasta luego Maria.**
- **Hasta luego.**

Mieli mūsų besiklausantieji, laikas prabėgo greitai ir mes nekantriai lauksime mūsų kito susitikimo.

Nesakome **Adiós**, sakome **Hasta luego**.